

FINANČNI TRGI IN INSTITUCIJE

Pokojninski skladi / Pokojninski sistem

Izhodišče

- Opredelitev in namen pokojninskega sistema
- Oblike organiziranosti
- Nadzor
- Upravljanje z naložbami in njihova sestava
- Povezanost pokojninskih skladov s finančnim trgom
- Stanje pokojninskih sistemov v ekonomsko razvitih državah
- Posebnosti slovenske ureditve
- Prihodnost

Opredelitev

Pokojninski sistem (pokojninski načrti) je namenjen zagotavljanju blaginje ljudi v obdobju po upokojitvi.

Pokojninski sistem tvorijo državni in privatni pokojninski skladi:

- Državni pokojninski skladi oz sistemi so navadno pretočni (*ang. pay-as-you-go*) – I. steber
- Lahko so usmerjeni k specifičnim skupinam zaposlenih (slovenski primer SODPZ (sklad obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja), ZVPSJU (zaprti vzajemni pokojninski sklad za javne uslužbence))

3

Pokojninski stebri

Trije stebri pokojninskega sistema:

- I. steber (državni pokojninski sistem prispevnega kritja)
- II. steber (kolektivni pokojninski načrti)
- III. steber (individualni pokojninski načrti)

4

Oblike organiziranosti

Pokojninski načrti so lahko organizirani kot:

- načrti z vnaprej določenimi prispevki (*ang. defined contribution*) ali
- sistemi z vnaprej določenimi pokojninami (*ang. defined-benefit*)

5

Premalo kapitalizirani pokojninski načrti

Pokojninski načrt z vnaprej določenimi pokojninami so tvegani (zakaj?) → vpliv starosti ob upokojitvi, življenjskih pričakovanj, višine plače...

V začetku 90-tih let prejšnjega stoletja so le-ti začeli uporabljati optimistične napovedi.

- Kakšna je logika delovanja teh oblik?
- Nekateri so prevzemali visoko tveganje, ko so vlagali v naložbe z visokim tveganjem (*ang. junk bond market*), nepremičnine in tuje delnice.

6

Nadzor nad delovanjem pokojninskimi načrti

Pokojninski načrti so del delovno-socialne in davčne zakonodaje (pokojninske načrte odobrava minister pristojen za delo – tako je tudi v Sloveniji).

Temeljna ameriška zakonodaja: ERISA (Employee Retirement Income Security Act oz. Pension Reform Act), ki je uvedla skrbnost dobrega gospodarja in skrbniško odgovornost (*ang. fiduciary duty*) do zavarovancev.

Slovenska zakonodaja: ZPIZ-1 (vsi trije stebri), ZPIZ-2 (2012)

Zajamčenost donosov

Države različno urejajo institut zajamčene donosnosti:

- Kriterijski indeks (*ang. benchmark*), vezan na dolžniške vrednostne papirje (npr. tudi Slovenija).
- Državna agencija, ki jamči donosnost (npr. v ZDA: Pension Benefit Guaranty Corporation – CBGC; vanjo je vključenih cca. tretjina delovne sile; financira se iz premij, gospodarjenja z naložbami in pridobljenimi sredstvi pokojninskih načrtov, ki so prenehali obstajati)
- Nominalna vrednost vplačil.
- Sistem medsebojne primerjave upravljavcev (npr. Čile ali Hrvaška)

Zajamčena in dejanska donosnost VPS

Primerjava - Poročilo o stanju na trgu vrednostnih papirjev v letu 2007 (ATVP, junij 2008).

Tabela 35: Donosnost VPS na letni ravni in minimalna letna zajamčena donosnost v letu 2007 (v%)

	KVPS	LEON 2	OVPS Banke Koper	A III	DELTA	ZVSJU	Minimalna zajamčena donosnost na letni ravni
jan.07	4,10	4,19	6,92	6,53	5,39	4,15	1,53
feb.07	3,88	4,18	6,59	6,37	4,96	4,39	1,53
mar.07	4,42	4,49	7,55	7,19	5,16	4,32	1,53
apr.07	4,94	5,10	8,76	8,27	5,68	5,08	1,53
maj.07	5,52	5,69	9,30	9,22	6,33	5,32	1,53
jun.07	6,31	6,72	10,56	9,77	7,05	6,21	1,53
jul.07	5,44	6,77	10,84	9,50	6,89	6,12	1,61
avg.07	4,72	7,18	11,58	9,22	6,39	4,81	1,62
sep.07	4,06	6,63	11,15	9,22	6,13	4,31	1,62
okt.07	3,75	5,95	10,00	8,55	4,88	4,50	1,62
nov.07	2,21	4,93	9,10	7,22	3,22	3,07	1,62
dec.07	2,47	5,30	8,58	8,74	9,45	3,16	1,62

Vir: Agencija

Primerjava - Podatki dodatnega pokojninskega zavarovanja (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti)

➤ <https://www.gov.si/teme/prostovoljno-dodatno-pokojninsko-zavarovanje/>

9

Naložbena politika

Različno urejena dopustna naložbena politika:

- Ponekod (predvsem v državah z manj razvitim finančnim sistemom) dovoljena zgolj konzervativna naložbena politika.
- Pravilo: višja kot sta osveščenost zavarovancev in stopnja razvitosti trga, manj omejujoča je naložbena politika s strani zakonodajalca.
 - Dopuščeni naložbeni razredi kot nepremičnine, alternativne naložbe...

10

Struktura naložb ameriških pokojninskih skladov

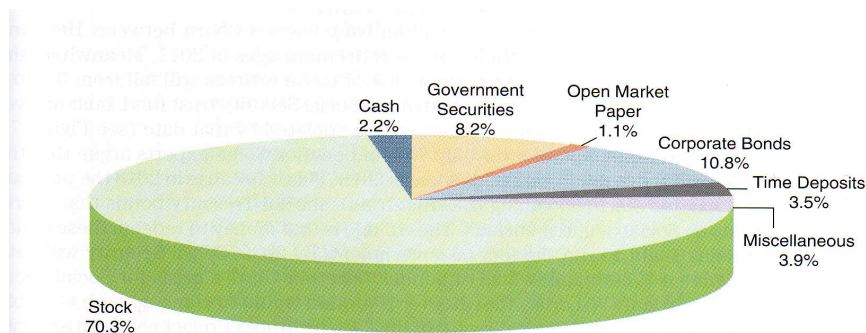


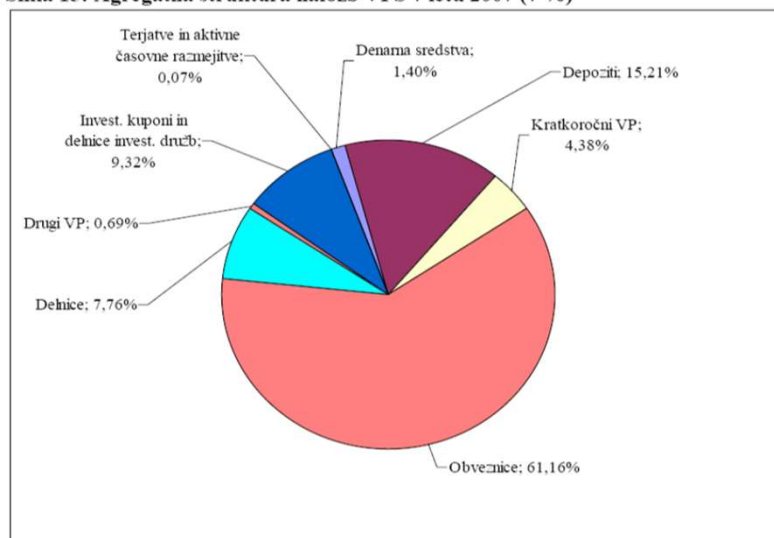
FIGURE 5 Distribution of Private Pension Plan Assets (end of 2003)

Source: www.federalreserve.gov/releases/21/current/21.pdf, Table L119.

Mishkin in Eakins (2006).

Struktura naložb slovenskih pokojninskih skladov

Slika 15: Agregatna struktura naložb VPS v letu 2007 (v %)



Poročilo o stanju
na trgu
vrednostnih
papierjev
v letu 2007
(ATVP, junij 2008).

Vir: Agencija

Mednarodna primerjava...

Tabela 7.4: Sredstva pokojninskih skladov v mio EUR in njihova struktura v izbranih evropskih državah v odstotkih ob koncu leta 2007 oziroma 2006

	Slovenija ¹	EMU ²	Portugalska	Nemčija	Velika Britanija
Investicije pokojninskih skladov (v mrd EUR)	1	1.176	21	98	1.460
delež v BDP (v %)	2,8		13,6	4,2	77,1
Struktura naložb (v %)					
denar in depoziti	17	3	5	3	2
dolžniški vrednostni papirji	65	37	34	32	19
delnice	9	46	30	34	39
enote vzajemnih skladov	7	3	22	0	20
posojila	0	6	0	26	0
drugo	1	5	9	6	19

Opomba: ¹Podatki za Slovenijo so za leto 2007, za države EMU za leto 2006, Veliko Britanijo pa za leto 2005.

²V izračunu strukture niso upoštevane Francija, Luksemburg, Grčija in Irska.

Vir: AZN, ATVP, OECD Pension Markets in Focus, November 2007, Issue 4

Poročilo o finančni stabilnosti (BS, 2008).

13

Prevladujoča oblika pokojninskih načrtov se spreminja...

Sisteme z vnaprej določenimi koristmi vse bolj nadomeščajo pokojninski sistemi z vnaprej določenimi prispevki.

Primer:

Izgube britanskih pokojninskih skladov znašale 55 milijard funtov. K izgubi je botrovalo več dejavnikov (Bešter, 2004):

- Povečana pooblastila upravljavcev naložb pokojninskih skladov aktuarjem
 - Več delnic v času visoko vrednotenih trgov
 - Slepo zaupanje svetovalcem (odborom)
 - Neupoštevanje usklajevanja naložb in obveznosti (delnice na dolgi rok sicer prinašajo višje donosnosti, vendar je vprašanje, če ima posameznik pred upokojitvijo še dovolj časa za nadomestitev izgube vrednosti v času zloma delniškega trga!?)

14

Dve temeljni strategiji upravljanja pokojninskih skladov:

- Izenačevanje naložb z obveznostmi (*ang. matched funding*)
- Izenačevanje naložb z obveznostmi z vključevanjem pričakovanj (*ang. projected funding*) – omogoča večjo prilagodljivost upravljavca

Dve temeljni organizacijski obliki:

- Pokojninski načrt v obliki **zavarovalniškega produkta** (ŽZ)
 - Manjše tveganje (struktura naložb) in večje oportunitetne izgube glede pripravljenosti zavarovanca prevzemati tveganje
- Pokojninski načrti, ki jih upravljajo upravljavci premoženja v **obliki sklada**

15

- Strateška razporeditev naložb (delež delnic)
- Želena stopnja donosa
- Maksimalni obseg sredstev, ki je lahko naložen v napremičnine
- Minimalna bonitetna ocena za podjetniške obveznice
- Izpostavljenost posamezni dejavnosti
- Povprečno trajanje obveznic
- Maksimalni obseg, ki je lahko naložen v opcije
- Minimalna velikost družb v katere se sme vlagati

16

Upravljanje premoženja (nad.)

Vloga pokojninskih skladov v podjetjih:

- Nekateri pokojninski skladi zelo dejavni pri aktivnem upravljanju podjetij (glasovanje na skupščinah): California Pension Employees Retirement System (CALPERS) in New York Government Retirement Fund

Obvladovanje tveganja:

- Obrestno tveganje (prodaja terminskih pogodb na obveznice)
- Tržno tveganje (prodaja terminskih pogodb na delniške indekse)

17

Uspešnost pokojninskih skladov

Dejavniki uspešnosti delniškega pokojninskega sklada:

$$\Delta PERF = f(\Delta MKT, \Delta MANAB)$$

- Sprememba tržnih razmer
 - Premoženje delnic močno vezano na stanje trga
- Sposobnost upravljavca

18

➤ Uspešnost obvezniškega pokojninskega sklada:

$$\Delta PERF = f(\Delta R_F, \Delta RP, \Delta MANAB)$$

- Sprememba netvegane stopnje donosa (izhodiščne obrestne mere)
 - Cene obveznic se gibljejo obratnosorazmerno z gibanjem obrestnih mer
- Sprememba premije za tveganje
 - Če se le-ta poveča, na cene delnica vpliva negativno
- Sposobnosti upravljavca

19

Ocenjevanje uspešnosti (*ang. performance evaluation*)

- Uspešnost upravljavca je smiselno primerjati glede na izbran kriterijski indeks (če le ima možnost naložbe ustrezno prestrukturirati)
- Presežna donosnost (ali izguba) izhaja iz
 - Tempiranja trga (*ang. market timing*)
 - Izbora naložb (*ang. selection*)

20

Vpetost pokojninskih skladov v finančni sistem

Type of Financial Institution	Interaction with Pension Fund
Commercial banks	➤ Commercial banks sometimes manage pension funds ➤ Funds purchase commercial loans that are sold by commercial banks
Insurance companies	➤ Insurance companies create annuities for pension funds
Mutual funds	➤ Funds invest in various mutual funds
Brokerage firms and investment banking firms	➤ Brokerage firms execute securities transactions for pension funds ➤ Brokerage firms offer investment advice to pension portfolio managers ➤ Investment banks act as advisers on LBOs in which pension funds participate ➤ Investment banks underwrite newly issued stocks and bonds that are purchased by pension funds

Madura (2006).

21

Vpetost pokojninskih skladov v finančni sistem

Type of Financial Market	Participation by Pension Fund
Money markets	➤ Maintain a small proportion of liquid money market securities that can be liquidated
Bond markets	➤ At least 25 percent of a pension fund portfolio is typically allocated to bonds
Mortgage markets	➤ Pension portfolios frequently contain some mortgages
Stock markets	➤ At least 30 percent of a pension fund portfolio is typically allocated to stocks
Futures markets	➤ Some pension funds use futures contracts on debt securities and on bond indexes to hedge the exposure of their bond holdings to interest rate risk
Options markets	➤ Some pension funds use stock options to hedge against movements of particular stocks
Swap markets	➤ Pension funds commonly engage in interest rate swaps to hedge the exposure of their bond and mortgage portfolios to interest rate risk

Madura (2006).

22

Stanje pokojninskih sistemov v razvitem svetu (1)

➤ Dve značilnosti pokojninskih sistemov v ekonomsko razvitih državah:

– Staranje prebivalstva:

- Večanje deleža starega prebivalstva
 - starostne piramide
 - indeks starostne odvisnosti / “old age dependency ratio” = delež prebivalstva v starosti ≥ 65 let v številu prebivalstva
- Več razlogov: upadanje rodnosti, višanje pričakovane življenjske dobe (life expectancy)

– Dolgoročna nevzdržnost javnih pokojninskih sistemov:

- Dokladni, pretočni sistemi pokojninskega zavarovanja (prilivi / odlivi)
- Kupna moč sredstev, ki se namenjajo za izplačilo pokojnin

Stanje pokojninskih sistemov v razvitem svetu (2)

➤ Starostna piramida za EU-25

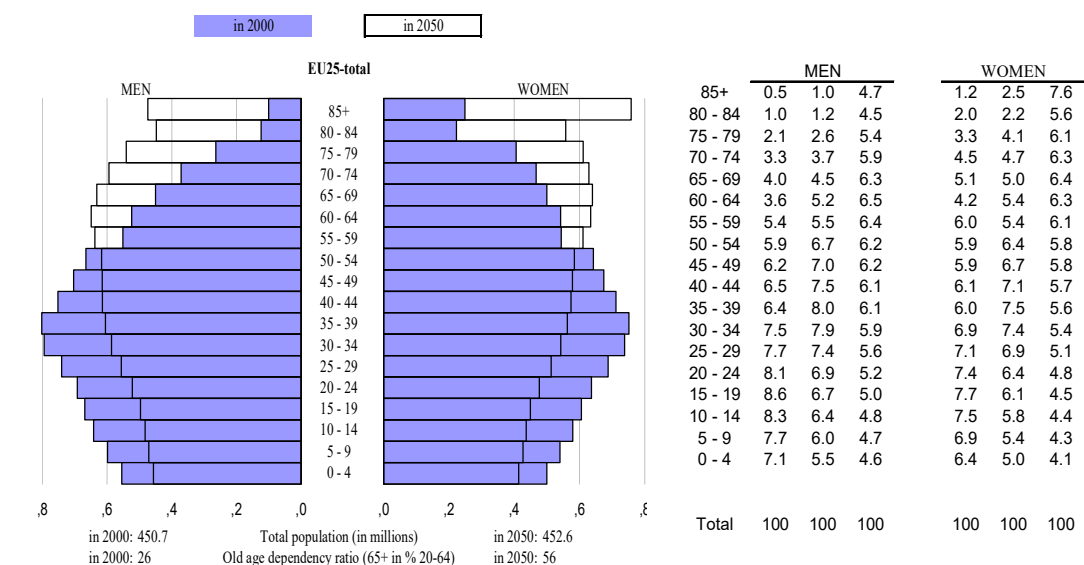


Figure SP.9: Moving age pyramids, EU-27 (1)

(% of total population)

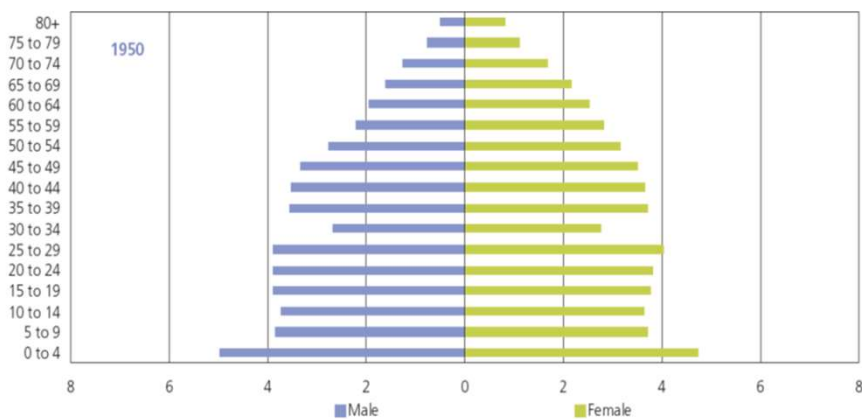
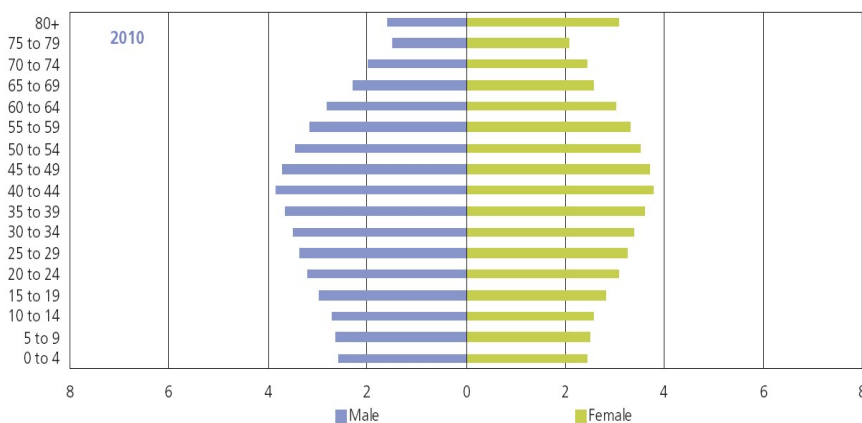
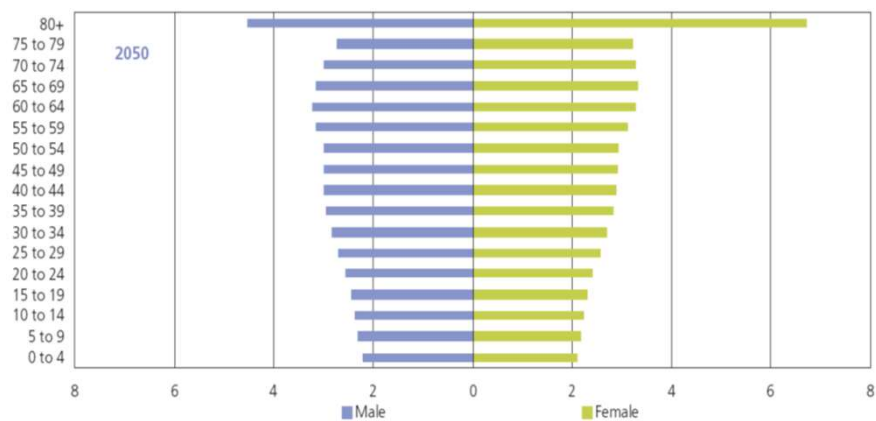


Figure SP.9 (continues from previous page): Moving age pyramids, EU-27 (1)

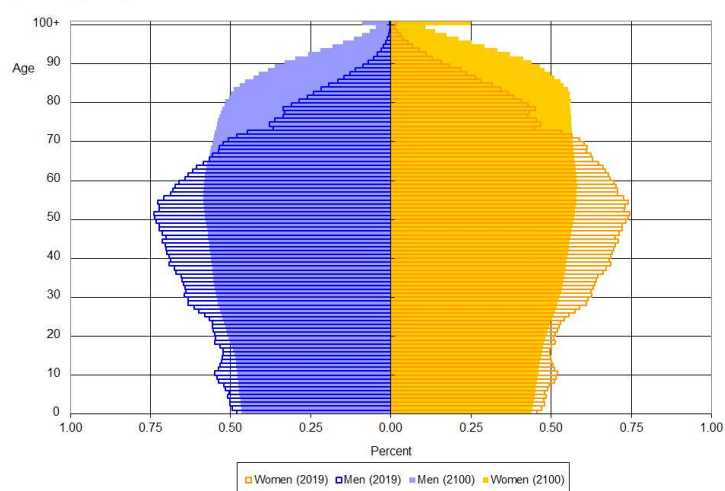
(% of total population)





Eurostat – Population Pyramids of the EU (2019)

Population pyramids of the European Union
(% of total population)

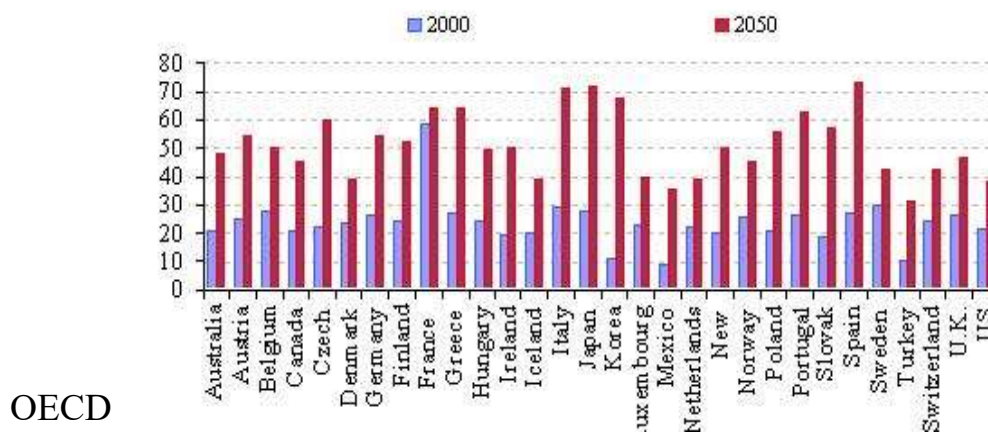


Note: Population projections, base year 2019
Source: Eurostat (online data codes: proj_19np)

eurostat

Stanje pokojninskih sistemov v razvitem svetu (3)

- Indeks starostne odvisnosti / “old-age dependency ratio”
 ((število 65+) / (število 15 – 64)):



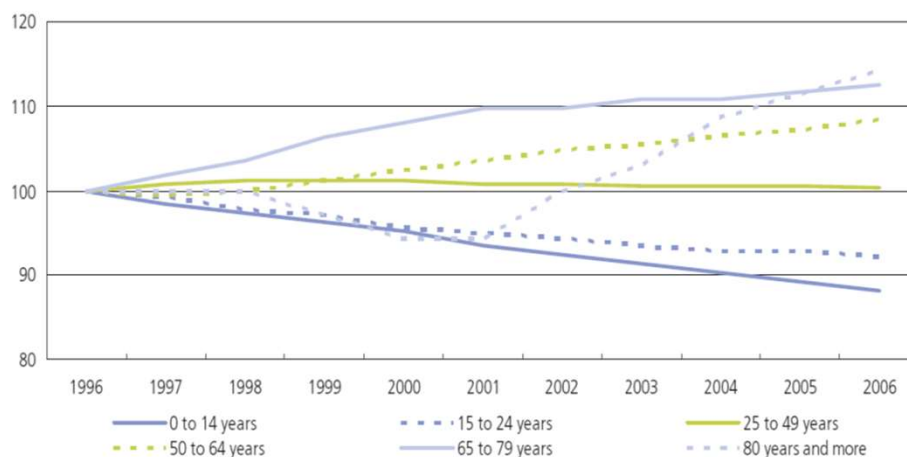
Stanje pokojninskih sistemov v razvitem svetu (3a)

- EUROSTAT
- Indeks starostne odvisnosti / “old-age dependency ratio”
 ((število 65+) / (število 15 – 64)):
 - <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00200/default/bar?lang=en>
 - Dinamično spreminjanje

Stanje pokojninskih sistemov v razvitem svetu (4)

Figure SP.7: Population by age class, EU-27

(1996=100)



Source: Eurostat (tps00010)

Stanje pokojninskih sistemov v razvitem svetu (5)

Table 9 Total assets under management by pension funds

(EUR millions)

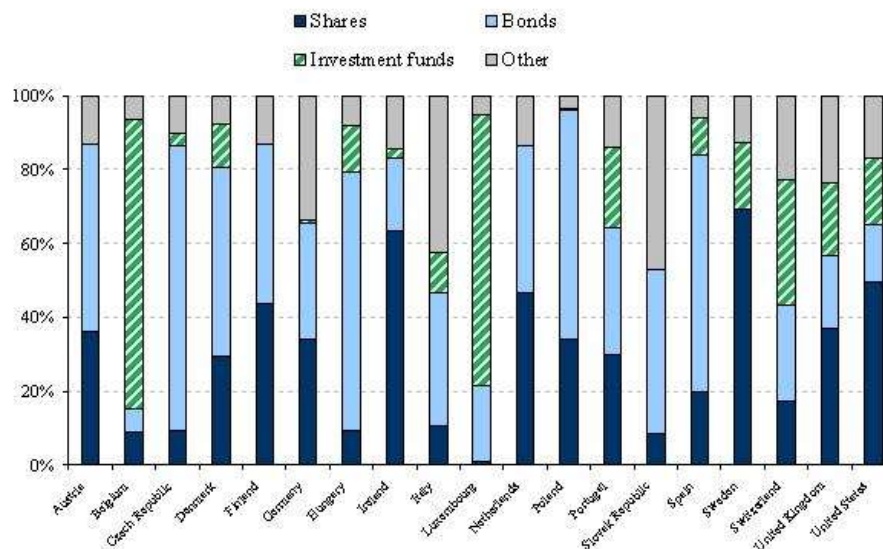
	2003	2004	2005	2006	2007
Belgium	10,833	11,677	13,400	14,300	n.a.
Bulgaria	n.a.	406	571	778	1,190
Czech Republic	2,532	3,352	4,256	5,308	6,279
Denmark	45,682	50,868	56,664	59,486	60,665
Germany	142	260	330	512	602
Estonia	71	172	329	531	781
Ireland	55,451	62,334	74,681	0	0
Greece	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Spain	56,997	63,787	74,687	82,661	88,050
France	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Italy	17,171	17,957	18,987	20,909	25,987
Cyprus	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Latvia	28	37	53	76	102
Lithuania	0	40	128	283	452
Luxembourg	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Hungary	4,031	6,063	7,682	9,551	11,318
Malta	0	0	0	0	0
Netherlands	475,488	522,268	621,829	696,271	778,999
Austria	9,111	10,126	11,549	12,497	12,917
Poland	9,505	15,202	22,303	30,429	39,093
Portugal	16,264	16,224	19,317	21,185	22,371
Romania	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	4
Slovenia	348	535	728	961	1,087
Slovakia	n.a.	n.a.	240	812	2,287
Finland	0	0	0	0	0
Sweden	63,877	72,168	83,080	91,257	28,597
United Kingdom	1,450,265	1,605,100	2,059,718	2,404,650	2,061,355
MU13	641,805	705,168	835,508	849,296	930,013
EU27	2,217,796	2,458,576	3,070,533	3,452,456	3,142,137

Vir: ECB, 2008

Note: For SE total assets under management by pension funds include approximations about the occupational pensions managed by life insurance companies for the period 2003 to 2006.

Stanje pokojninskih sistemov v razvitem svetu (6)

- Struktura naložb pokojninskih skladov v izbranih državah OECD, v letu 2006



Slovenski pokojninski sistem

Slovenska tristebna ureditev leta 2001:

- Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-1); sprejet leta 1999, kasneje nekateri popravki / dopolnitve

Sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja na 3 stebrih:

- 1. steber: obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje
 - na osnovi medgeneracijske solidarnosti
- 2. steber: dodatno pokojninsko zavarovanje
 - obvezna in prostovoljna dodatna pokojninska in invalidska zavarovanja
- 3. steber: življenjska in rentna zavarovanja
 - pokojninsko in invalidsko zavarovanje na podlagi individualnega varčevanja za starost

- Nov Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2) - 1.1.2013

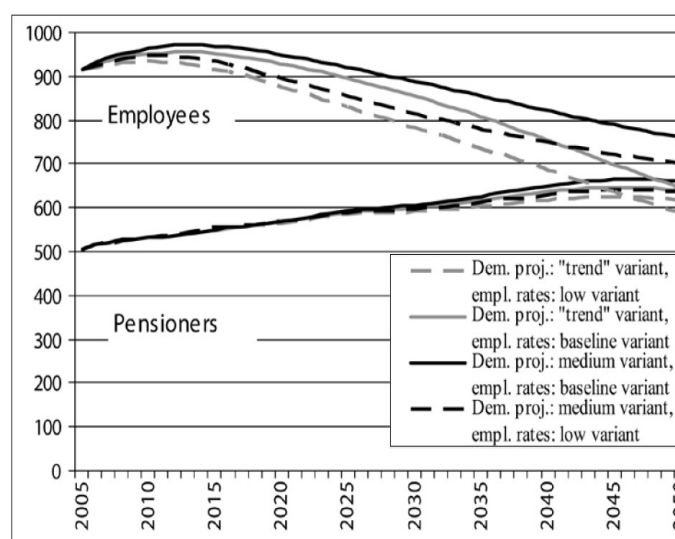
Slovenski pokojninski sistem: opisne statistike

Year	Insured persons per pensioner	Average retirement age (old-age retirement)		Life expectancy at birth*		Pension expenditure (% of GDP)	Active insured persons (000)	All pensioners (000)	Old age pensioners (000)
1	2 (= 8/9)	3	4	5	6	7	8	9	10
		Male	Female	Male	Female				
1989	2.52	58.3	55.2	68.86	76.72	9.57	921.5	365.1	180.4
1990	2.30	57.7	53.6	69.38	77.19	10.79	884.6	384.1	197.3
1991	1.95	56.1	52.3	69.54	77.38	10.92	816.9	418.9	227.5
1992	1.70	56.2	52.5	69.45	77.25	13.76	764.9	448.8	249.0
1993	1.71	56.2	53.3	69.40	77.29	14.05	782.6	457.5	256.0
1994	1.69	57.6	53.2	69.58	77.38	14.42	772.5	458.1	257.3
1995	1.67	57.5	53.1	70.27	77.76	13.55	769.0	460.3	259.3
1996	1.65	57.5	54.0	70.79	78.25	13.34	765.7	463.3	262.1
1997	1.67	58.3	54.9	71.01	78.62	13.31	783.2	468.2	266.9
1998	1.66	58.4	55.3	71.05	78.68	13.35	784.2	472.4	271.5
1999	1.68	58.2	54.8	71.34	78.75	13.43	800.5	476.4	276.3
2000	1.74**	59.2	55.4	71.94	79.10	13.47	839.4**	482.2	282.0
2001	1.71**	59.3	55.4	72.13	79.57	13.41	841.5**	492.5	287.9
2002	1.64**	59.9	55.5	72.33	79.87	13.44	836.5**	509.1	295.3
2003	1.61**	59.9	55.7	73.15	80.70	13.23	834.0**	517.8	302.4
2004	1.60**	60.6	56.6	73.48	81.08	13.03	836.7**	523.9	308.4
2005	1.59**	60.4	57.1	74.08	81.30	12.96	845.6**	531.1	315.1
2006	1.60**	60.3	57.2	74.84	81.89	12.65	857.9**	536.9	322.8

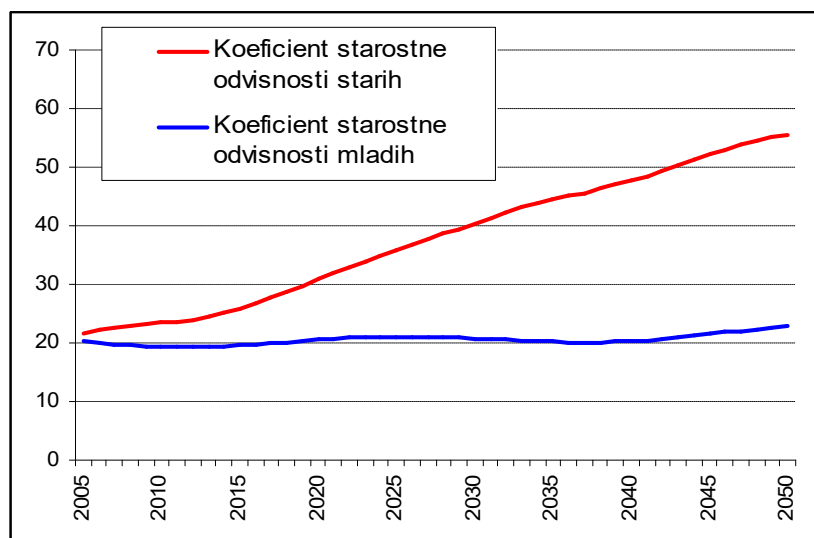
Vir:
Čok, Sambt,
Berk, Košak (2008)

Slovenski pokojninski sistem: zaposleni vs. upokojeni

FIGURE 1: Number (in thousands) of pensioners and employees until 2050; demographic medium and trend variants combined with (a) baseline and (b) low variants of employment rates



Vir:
Čok, Sambt,
Berk, Košak (2008)

TABLE 8: *Expenditure of the pension system by type of benefit (% of GDP)*

	1989	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005
(1) Old-age pensions	5.50	6.17	6.90	7.04	7.01	7.02	6.95	6.86	6.87
(2) Disability pensions	1.99	2.09	2.00	1.87	1.82	1.78	1.72	1.64	1.61
(3) Survival pensions	1.65	1.70	1.42	1.40	1.38	1.39	1.35	1.32	1.30
(1)+(2)+(3) Pensions	9.13	9.96	10.31	10.32	10.22	10.18	10.02	9.82	9.78
Total IPDI expenditures	9.57	10.79	13.55	13.67	13.65	13.68	13.48	13.28	13.25

Note: The difference between expenditure for pensions and total IPDI expenditures is mainly due to the health insurance paid by IPDI for pensioners and several social transfers that are implemented through IPDI and are set by PDIA-1999.

Sources: IPDI: Annual Report, various issues; Statistical Office of the Republic of Slovenia: Statistical Year-book of the Republic of Slovenia 2006.

Vir:
Čok, Sambt,
Berk, Košak (2008)

Slovenski pokojninski sistem: projekcije

TABLE 9: Pension expenditure in selected years (% of GDP); medium and trend variants of demographic projections combined with (a) baseline and (b) low variants of employment rates

	2005	2010	2015	2020	2025	2030	2040	2050
Dem. proj.: medium variant, empl. rates: baseline variant	9.8	10.0	10.4	11.1	11.9	12.9	15.2	16.8
Dem. proj.: medium variant, empl. rates: low variant	9.8	10.2	11.0	11.7	12.8	13.8	16.0	17.3
Dem. proj.: 'trend' variant, empl. rates: baseline variant	9.8	10.1	10.6	11.3	12.2	13.2	16.1	19.0
Dem. proj.: 'trend' variant, empl. rates: low variant	9.8	10.3	11.1	11.9	13.1	14.2	17.1	19.7

Sources: IPDI: Annual Report 2005; Statistical Office of the Republic of Slovenia: Statistical Yearbook of the Republic of Slovenia 2006; authors' calculations.

Vir:

Čok, Sambt,

Berk, Košak (2008)

Slovenski pokojninski sistem - statistike

➤ Število uživalcev pokojnin

POVPREČNO ŠTEVILO UŽIVALCEV POKOJNIN IN UŽIVALCEV 20 % PREDČASNE ALI STAROSTNE POKOJNINE po letih							
leto	starostni	invalidski	družinski	vdovski	skupaj	del vdovske	20 % predčasne ali starostne
1	2	3	4	5	6 = 2 do 5	7	8
2005	315.092	96.665	73.254	19.977	504.988	9.201	-
2006	322.755	96.115	69.735	22.569	511.174	19.030	-
2007	332.780	94.511	65.601	25.913	518.805	31.741	-
2008	342.992	93.389	62.624	28.928	527.933	36.917	-
2009	354.514	92.123	59.699	32.119	538.455	40.380	-
2010	368.882	91.051	57.097	35.531	552.561	43.135	-
2011	386.615	90.219	54.409	38.708	569.951	45.628	-
2012	402.040	89.384	52.069	41.915	585.408	47.735	-
2013	418.408	88.361	51.870	43.672	602.311	49.929	-
2014	426.757	87.250	48.781	46.097	608.885	52.910	984

Vir: ZPIZ, Mesečni statistični pregled

Slovenski pokojninski sistem – statistike 2020

➤ Število uživalcev pokojnin

POVPREČNO ŠTEVILO UŽIVALCEV POKOJNIN IN UŽIVALCEV 20 % PREDČASNE ALI STAROSTNE POKOJNINE po letih

LETO	STAROSTNA	DELNA	INVALIDSKA	DRUŽINSKA	VDOVSKA	SKUPAJ	DEL VDOVSKE	20 % PREDČASNE ALI STAROSTNE
1	2	3	4	5	6	7 = 2 do 6	8	9
2010	368.615	267	91.051	57.097	35.531	552.561	43.135	-
2011	386.263	352	90.219	54.409	38.708	569.951	45.628	-
2012	401.642	398	89.384	52.069	41.915	585.408	47.735	-
2013	417.916	492	88.361	51.870	43.672	602.311	49.929	11
2014	426.083	674	87.250	48.781	46.097	608.885	52.910	1.023
2015	431.745	800	85.749	44.904	48.820	612.018	55.535	2.303
2016	435.339	1.789	84.045	42.098	50.412	613.683	57.710	4.386
2017	440.247	2.257	81.995	39.139	52.043	615.681	60.096	6.460
2018	445.236	2.628	79.982	36.360	53.093	617.299	62.288	7.543
2019	451.499	3.158	78.131	33.814	53.857	620.459	64.509	9.739

Vir: ZPIZ, Mesečni statistični pregled, November 2020

Slovenski pokojninski sistem – statistike 2022

➤ Število uživalcev pokojnin

POVPREČNO ŠTEVILO UŽIVALCEV POKOJNIN po letih

LETO	STAROSTNA	DELNA	INVALIDSKA	DRUŽINSKA	VDOVSKA	SKUPAJ	DEL VDOVSKE
1	2	3	4	5	6	7 = 2 do 6	8
2012	401.642	398	89.384	52.069	41.915	585.408	47.735
2013	417.916	492	88.361	51.870	43.672	602.311	49.929
2014	426.083	674	87.250	48.781	46.097	608.885	52.910
2015	431.745	800	85.749	44.904	48.820	612.018	55.535
2016	435.339	1.789	84.045	42.098	50.412	613.683	57.710
2017	440.247	2.257	81.995	39.139	52.043	615.681	60.096
2018	445.236	2.628	79.982	36.360	53.093	617.299	62.288
2019	451.499	3.158	78.131	33.814	53.857	620.459	64.509
2020	458.765	3.602	76.480	31.420	54.468	624.735	66.419
2021	463.509	3.866	73.717	28.903	54.773	624.768	68.180

Vir: ZPIZ, Mesečni statistični pregled, februar 2022

Slovenski pokojninski sistem - statistike

➤ Povprečno število zavarovancev po letih

POVPREČNO ŠTEVILO ZAVAROVANCEV po letih *									
leto	zaposleni pri pravnih osebah	zaposleni pri zasebnikih	zasebniki	kmetje	prostovoljni zavarovanci	brezposelni	starši	ostale kategorije	skupaj
2005	666.175	65.074	51.741	11.460	24.026	15.997	7.076	1.702	843.251
2006	675.060	66.309	53.072	10.536	23.643	16.600	7.973	1.413	854.606
2007	696.116	69.933	53.303	9.848	22.678	15.252	10.008	1.952	879.090
2008	717.564	72.300	55.442	9.279	21.595	14.351	12.158	1.395	904.084
2009	699.436	67.937	58.508	8.731	21.114	23.755	14.314	1.091	894.886
2010	685.733	61.461	59.825	8.129	21.300	28.288	16.366	890	881.992
2011	671.812	57.238	61.258	7.371	21.303	33.200	16.862	825	869.869
2012	662.552	54.491	60.823	6.760	23.223	30.017	16.858	818	855.542
2013	647.585	51.139	61.395	6.231	17.191	28.887	19.692	1.001	833.121
2014	652.557	50.483	64.351	5.942	13.568	23.192	20.732	1.014	831.839

* Spremenjen vir podatkov o zavarovancih - glej metodološka pojasnila (Viri podatkov).

➤ Razmerje med zavarovanci in uživalci pokojnin

RAZMERJE ZAVAROVANCI : UŽIVALCI POKOJNIN po letih											
leto	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	1-9/2015
razmerje	1,67	1,67	1,69	1,71	1,66	1,60	1,53	1,46	1,38	1,37	1,37

Vir: ZPIZ, Mesečni statistični pregled

Slovenski pokojninski sistem – statistike 2020

➤ Povprečno število zavarovancev po letih

POVPREČNO ŠTEVILO ZAVAROVANCEV po letih											
LETO	ZAPOSLENI PRI PRAVNIH OSEBAH	ZAPOSLENI PRI ZASEBNIKIH	ZASEBNIKI	KMETJE	PROSTOVOLJNI ZAVAROVANCI	BREZPOSELNI	STARŠI	DRUGA PRAVNA RAZMERJA		OSTALE KATEGORIJE	SKUPAJ
								SKUPAJ	OD TEGA DIJAKI IN ŠTUDENTI		
2010	685.733	61.461	59.825	8.129	21.300	28.288	16.366			890	881.992
2011	671.812	57.238	61.258	7.371	21.303	33.200	16.862			825	869.869
2012	662.552	54.491	60.823	6.760	23.223	30.017	16.858			818	855.542
2013	647.585	51.139	61.395	6.231	17.191	28.887	19.692			1.001	833.121
2014	652.557	50.483	64.351	5.942	13.568	23.192	20.732	3.212	-	9.521	843.558
2015	662.316	50.761	66.845	5.633	11.656	20.328	21.998	26.007	23.206	9.870	875.414
2016	680.214	50.312	68.654	5.387	10.043	19.942	22.232	24.082	22.474	10.136	891.002
2017	704.318	50.973	70.198	5.100	8.779	19.009	22.068	23.248	22.481	10.620	914.313
2018	729.257	50.946	71.443	4.890	8.249	17.566	21.548	21.428	20.921	13.822	939.149
2019	749.191	52.719	72.712	4.645	7.998	16.745	20.935	21.312	20.841	14.498	960.755

Opomba: Od leta 2014 naprej so dodatno zajeti zavarovanci iz 18. člena ZPIZ-2 (druga pravna razmerja) in pri ostalih kategorijah zaposleni v tujini.

➤ Razmerje med zavarovanci in uživalci pokojnin

RAZMERJE ZAVAROVANCI : UŽIVALCI POKOJNIN po letih											
LETO	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	1-6 2020
razmerje	1,60	1,53	1,46	1,38	1,39	1,43	1,45	1,49	1,52	1,55	1,53

Vir: ZPIZ, Mesečni statistični pregled, november 2020

Slovenski pokojninski sistem – statistike 2022

➤ Povprečno
število
zavarovancev
po letih

POVPREČNO ŠTEVILO UŽIVALCEV POKOJNIN po letih							
LETO	STAROSTNA	DELNA	INVALIDSKA	DRUŽINSKA	VDOVSKA	SKUPAJ	DEL VDOVSKE
1	2	3	4	5	6	7 = 2 do 6	8
2012	401.642	398	89.384	52.069	41.915	585.408	47.735
2013	417.916	492	88.361	51.870	43.672	602.311	49.929
2014	426.083	674	87.250	48.781	46.097	608.885	52.910
2015	431.745	800	85.749	44.904	48.820	612.018	55.535
2016	435.339	1.789	84.045	42.098	50.412	613.683	57.710
2017	440.247	2.257	81.995	39.139	52.043	615.681	60.096
2018	445.236	2.628	79.982	36.360	53.093	617.299	62.288
2019	451.499	3.158	78.131	33.814	53.857	620.459	64.509
2020	458.765	3.602	76.480	31.420	54.468	624.735	66.419
2021	463.509	3.866	73.717	28.903	54.773	624.768	68.180

Opomba: Glej metodološka pojasnila (stran 30).

➤ Razmerje med zavarovanci in uživalci pokojnin

RAZMERJE ZAVAROVANCI : UŽIVALCI POKOJNIN po letih										
LETO	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
razmerje	1,46	1,38	1,39	1,43	1,45	1,49	1,52	1,55	1,53	1,54

Opomba: Od leta 2014 naprej je razmerje izračunano z upoštevanjem dodatno zajetih zavarovancev (druga pravna razmerja in zaposleni v ...)

Vir: ZPIZ, Mesečni statistični pregled, februar 2022

Slovenski pokojninski sistem - statistike

➤ Razmerje med pokojnino in plačo

POVPREČNA NETO POKOJNINA, 1-10/2015		
vrsta	zneski v EUR	delež v plači v %
starostna	609,60	60,9
invalidska	472,32	47,2
družinska oz. vdovska	385,71	38,5
del vdovske	62,20	6,2
skupaj	561,60	56,1
POVPREČNA NETO PLAČA, 1-10/2015		
skupaj	1.000,84	

RAZMERJE - POKOJNINE : PLAČE po letih *				
leto	povprečne starostne pokojnine v %	povprečne invalidske pokojnine v %	povprečne družinske pokojnine v %	povprečne pokojnine v %
2005	69,1	55,4	48,0	62,7
2006	68,6	55,1	47,8	62,5
2007	67,1	53,7	46,0	61,3
2008	67,1	53,8	46,3	61,6
2009	66,6	53,4	46,0	61,3
2010	64,7	51,8	44,5	59,7
2011	63,4	50,6	43,4	58,6
2012	62,1	48,5	40,3	57,0
2013	61,7	47,9	39,1	56,6
2014	61,0	47,3	38,7	56,1

* Spremenjen vir podatkov o plačah - glej metodološka pojasnila (Viri podatkov); Do leta 2011 je prikazano razmerje med povprečno neto plačo in povprečno neto pokojnino z varstvenim dodatkom, od leta 2012 naprej pa brez varstvenega dodatka.

Slovenski pokojninski sistem - statistike

➤ Razmerje
med
pokojnino
in plačo

RAZMERJE - NETO POKOJNINE : NETO PLAČE po letih

LETO	POVPREČNE STAROSTNE POKOJNINE BREZ SORAZMERNIH DELOV POKOJNIN IN DELNIH POKOJNIN V %	DELEŽ UŽIVALCEV STAROSTNE POKOJNINE BREZ SORAZMERNIH DELOV POKOJNIN IN DELNIH POKOJNIN MED UŽIVALCI STAROSTNE IN DELNE POKOJNINE V %	POVPREČNE STAROSTNE POKOJNINE BREZ SORAZMERNIH DELOV POKOJNIN IN DELNIH POKOJNIN Z DOPOLNJENIMI 40 ALI VEČ LETI POKOJNINSKE DOBE V %	DELEŽ UŽIVALCEV STAROSTNE POKOJNINE BREZ SORAZMERNIH DELOV POKOJNIN IN DELNIH POKOJNIN Z DOPOLNJENIMI 40 ALI VEČ LETI POKOJNINSKE DOBE MED UŽIVALCI STAROSTNE POKOJNINE BREZ SORAZMERNIH DELOV POKOJNIN IN DELNIH POKOJNIN V %	POVPREČNE STAROSTNE POKOJNINE V %	POVPREČNE INVALIDSKE POKOJNINE V %	POVPREČNE DRUŽINSKE/ VDOVSKE POKOJNINE V %
2012					62,1	48,5	40,3
2013					61,7	47,9	39,1
2014					60,8	47,1	38,6
2015	67,0	84,9	79,7	26,8	60,2	46,6	38,1
2016	66,5	84,5	78,2	27,8	59,5	46,0	37,6
2017	65,4	84,1	76,2	29,0	58,4	45,2	36,8
2018	65,7	83,8	75,6	30,7	58,5	45,4	36,7
2019	65,3	83,6	74,1	33,0	58,0	45,0	36,3
2020	64,2	83,3	72,2	35,4	57,0	44,0	35,5
2021	64,1	83,2	71,4	37,7	56,9	44,2	35,0

Vir: ZPIZ,
Mesečni
statistični
pregled,
februar 2022

Slovenski pokojninski sistem - statistike

➤ Delež odhodkov ZPIZ v BDP po letih v %

DELEŽ ODHODKOV ZPIZ V BRUTO DOMAČEM PROIZVODU po letih, v %			
leto	odhodki za pokojnine	odhodki za pokojnine iz obveznega zavarovanja	odhodki za socialno varnost
2005	10,19	9,60	0,58
2006	10,01	9,45	0,56
2007	9,54	9,05	0,50
2008	9,70	9,23	0,60
2009	10,67	10,17	0,57
2010	11,04	10,54	0,57
2011	11,22	10,72	0,55
2012	11,53	11,18	0,32
2013	11,85	11,50	0,32
2014	11,50	11,16	0,30

Vir: ZPIZ, Mesečni statistični pregled

➤ Delež odhodkov ZPIZ v BDP po letih v %

DELEŽ ODHODKOV ZPIZ V BRUTO DOMAČEM PROIZVODU po letih, v %				
LETO	ODHODKI ZA POKOJNINE	ODHODKI ZA ZAGOTAVLJANJE SOCIALNE VARNOSTI	PRISPEVEK ZA ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE	SKUPNI ODHODKI ZAVODA
2010	11,01	0,56	1,00	13,21
2011	11,17	0,55	1,01	13,33
2012	11,44	0,32	1,02	13,38
2013	11,67	0,31	1,04	13,58
2014	11,39	0,30	1,00	13,23
2015	10,80	0,57	0,97	12,83
2016	10,50	0,54	0,94	12,45
2017	10,03	0,54	0,90	11,90
2018	9,75	0,52	0,87	11,55
2019	9,59	0,53	0,85	11,39

Vir: ZPIZ, Mesečni statistični pregled, november 2020

➤ Delež odhodkov ZPIZ v BDP po letih v %

DELEŽ ODHODKOV ZAVODA V BRUTO DOMAČEM PROIZVODU po letih, v %				
LETO	ODHODKI ZA POKOJNINE	ODHODKI ZA ZAGOTAVLJANJE SOCIALNE VARNOSTI	PRISPEVEK ZA ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE	SKUPNI ODHODKI ZAVODA
2012	11,44	0,32	1,02	13,38
2013	11,67	0,31	1,04	13,58
2014	11,39	0,30	1,00	13,23
2015	10,80	0,57	0,97	12,83
2016	10,50	0,54	0,94	12,45
2017	10,03	0,54	0,90	11,90
2018	9,75	0,52	0,87	11,55
2019	9,59	0,53	0,85	11,39
2020	10,51	0,70	0,93	12,57
2021	9,99	0,66	0,88	11,93

Vir: ZPIZ, Mesečni statistični pregled, februar 2022

Slovenski pokojninski sistem - statistike

➤ Pregled prihodkov in odhodkov ZPIZ, jan – dec 2014

PREGLED PRIHODKOV IN ODHODKOV TER FINANČNI REZULTAT POSLOVANJA ZAVODA V OBDOBJU JANUAR-DECEMBER 2014 V PRIMERJAVI Z REALIZACIJO V OBDOBJU JANUAR-DECEMBER 2013 TER S SPREMEMBAMI FINANČNEGA NAČRTA ZAVODA ZA LETO 2014

Zap. št.	Elementi	SFN Zavoda za leto 2014 ¹		Realizacija jan.-dec. 2014 ²		Izpolnitev načrta v %	Realizacija jan.-dec. 2013		Indeks jan.-dec. 2013
		znesek v EUR	str. v %	znesek v EUR	str. v %		znesek v EUR	str. v %	jan.-dec. 2013
1	2	3	4	5	6	7=5:3	8	9	10=5:8
1.	Davčni prihodki (davki in prispevki)	3.251.915.220	65,1	3.333.423.129	67,0	102,5	3.269.336.924	66,1	102,0
2.	Transferni prihodki	1.703.213.029	34,1	1.607.852.464	32,3	94,4	1.636.305.106	33,1	98,3
	- obvez. RS iz držav. proračuna:	1.456.093.092	29,2	1.559.188.950	31,3	107,1	1.531.812.139	31,0	101,8
	- zak. obvez. po posebnih predpisih (161. člen ZPIZ-2)	330.575.855	6,6	177.696.836	3,6	53,8	329.998.254	6,7	53,8
	- dodatne obveznosti do ZPIZ (162. člen ZPIZ-2)	1.125.517.237	22,5	1.381.492.114	27,8	122,7	1.201.813.885	24,3	115,0
	- priliv Kapitalske družbe, d.d.	190.000.000	3,8	0	0,0	0,0	50.000.000	1,0	0,0
3.	Drugi prihodki	38.274.614	0,8	36.492.150	0,7	95,3	43.400.681	0,9	84,1
4.	SKUPAJ PRIHODKI (1. - 3.)	4.993.402.862	100,0	4.977.767.743	100,0	99,7	4.949.042.712	100,0	100,6

Vir: ZPIZ, Mesečni statistični pregled

Slovenski pokojninski sistem - statistike

➤ Pregled prihodkov in odhodkov ZPIZ, jan – dec 2014

5.	Pokojnine	4.293.101.125	86,0	4.288.192.027	86,1	99,9	4.253.904.514	86,0	100,8
6.	Nadomestila iz invalidskega zavarovanja	155.800.164	3,1	157.571.360	3,2	101,1	161.052.305	3,3	97,8
7.	Transferi za zagotavljanje socialne varnosti	113.353.900	2,3	112.101.086	2,3	98,9	113.776.295	2,3	98,5
8.	Transferi nepridobitnim organizacijam in ustanovam	890.000	0,0	687.724	0,0	77,3	740.150	0,0	92,9
9.	Prispevki za zdravstveno zavarovanje upokojencev	385.396.132	7,7	378.003.060	7,6	98,1	377.982.541	7,6	100,0
10.	Tekoči transferi v tujino	0	0,0	1.165.487	0,0	-	1.710.013	0,0	68,2
11.	Drugi odhodki	44.861.542	0,9	40.047.000	0,8	89,3	39.876.894	0,8	100,4
12.	SKUPAJ ODHODKI (5. - 11.)	4.993.402.862	100,0	4.977.767.743	100,0	99,7	4.949.042.712	100,0	100,6
13.	FINANČNI REZULTAT PRESEŽEK ALI PRIMANKLJAJ	0		0			0		-

Vir: ZPIZ, Mesečni statistični pregled

➤ Obvezno pokojninsko zavarovanje:

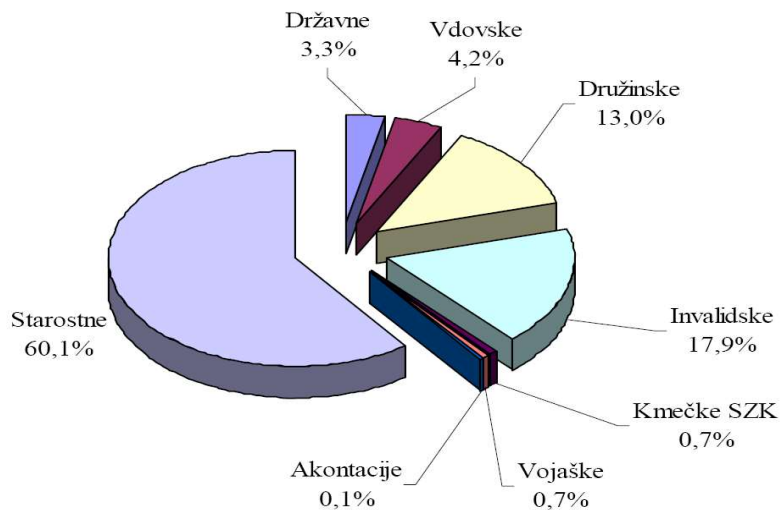
- PAYG (pay-as-you-go) sistem / dokladni sistem (“medgeneracijska pogodba”)
- Nosilec in izvajalec obveznega zavarovanja:
 - Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (ZPIZ; <http://www.zpiz.si/>)
 - Financiranje:
 - vplačila prispevkov zaposlenih (zavarovancev) in delodajalcev
 - Sredstva RS, sredstva Kapitalskega sklada
- Načelo obveznega zavarovanja za vse primere!
- Pravice iz obveznega zavarovanja

- Pravice iz obveznega zavarovanja:
 - Pravica do pokojnine (starostne, invalidske, vdovske, družinske, delne)
 - Pravice iz invalidskega zavarovanja
 - Dodatne in druge pravice
- Spremembe v obveznem pokoj. zavarovanju:
 - Postopno višanje števila let za odmero pokojninske osnove (10 let / 18 let)
 - katerihkoli zaporednih 24 let zavarovanja od 1.1.1970 naprej, ki so za zavarovanca najugodnejša (ZPIZ-2)
 - Znižanje pokojninske osnove (85% => 72,5%)
 - 76,5 % povprečne mesečne plače izplačane v Republiki Sloveniji (ZPIZ-2)
 - Postopno višanje upokojitvene starosti (M = 63 / 64'6; Ž = 61 / 63 / 64'6)
 - Razmerje med najvišjo in najnižjo pokojnino (1:4)
- Tipičen življenjski cikel PAYG sistema (mlada, rastoča, zrela faza):

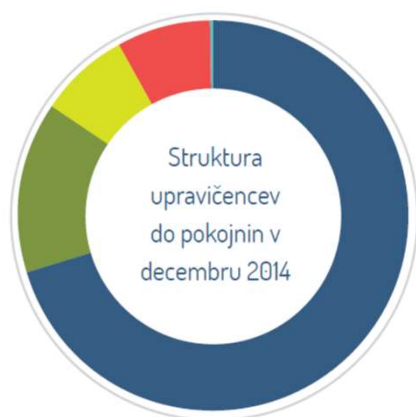
Faza	Razmerje zap./upok.	Pokojninski izdatki/BDP	Prispevki	Pokritost aktivnih preb.	Presežki kot delež dohodkov	Implicitni. Dolg/BDP
1	17,5	0,6	8,0	15,7	47,1	5
2	11,8	3,3	13,7	45,4	34,9	40
3	5,3	8,5	24,6	89,4	-19,6	150

Vir: Chand and Jaeger, 1994, str. 315.

Slovenski pokojninski sistem: Steber 1 – Obvezno pok. zav. (3)



Slovenski pokojninski sistem: Steber 1 – Obvezno pok. zav. (4)

**70,3 %**Starostna pokojnina
429.509**14,2 %**Invalidska pokojnina
86.699**7,6 %**Družinska pokojnina
46.539**7,8 %**Vdovska pokojnina
47.870**0,1 %**Delna starostna pokojnina
738

POVPREČNA DOSEŽENA STAROST PRI NOVIH STAROSTNIH IN INVALIDSKIH UPOKOJENCIH
IZ OBVEZNEGA ZAVAROVANJA PO SPOLU, 2005-2014

Leto	VRSTA UPOKOJENCA							
	Starostni				Invalidski			
	Ženske		Moški		Ženske		Moški	
	Let	Mesec	Let	Mesec	Let	Mesec	Let	Mesec
2005	57	3	61	8	50	1	53	11
2006	57	4	61	8	50	4	53	5
2007	57	7	61	10	50	8	54	9
2008	57	7	61	11	51	7	54	3
2009	58	1	62	0	51	11	54	8
2010	58	5	61	10	51	9	54	8
2011	58	8	61	9	52	2	54	11
2012	58	2	61	3	50	11	54	2
2013	58	6	60	11	51	5	53	9
2014	58	11	60	11	51	0	54	3

- Obvezno in prostovoljno dodatno pokojninsko in invalidsko zavarovanje:
- Vključitev oseb, ki že vključene v obvezno shemo – vplačevanje premij za dodatno poleg prispevkov

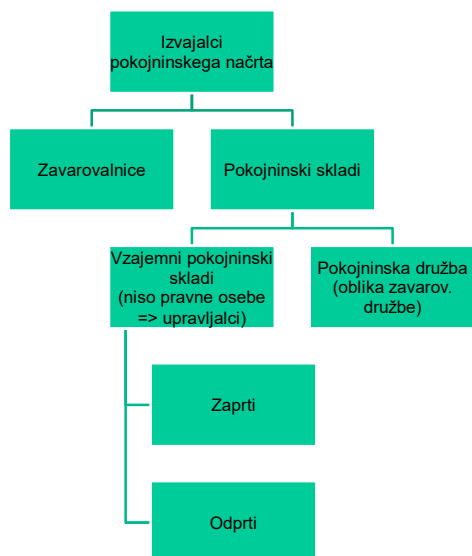


➤ Obvezno dodatno zavarovanje:

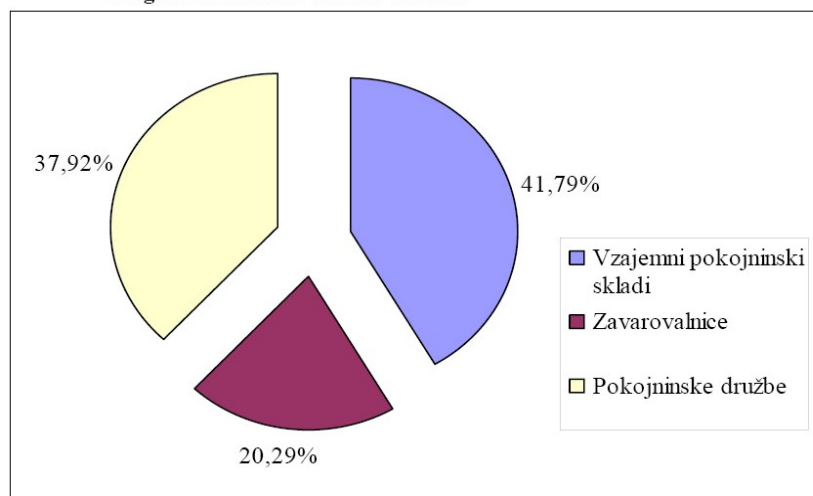
- Zavarovanci pri katerih je opravljanje dejavnosti omejeno z določeno starostjo ali določenimi sposobnostmi
- Zavezanci za plačilo prispevkov/premij so delodajalci
- Pokojninski načrt obveznega zavarovanja (določene pravice!)
- Pravice izplačane v obliki poklicne pokojnine
- Izvaja Sklad obveznega dodatnega pokoj. zavarovanja (vzajemni pokojninski sklad, upravlja Kapitalska družba)

➤ Prostovoljno dodatno zavarovanje:

- Zbiranje vplačanih premij na osebnem varčevalnem računu
- Izvajalci: zavarovalnice, pokojninske družbe, vzajemni pokojninski skladi
- Dve obliki:
 - Individualno prostovoljno zavarovanje:
 - Premijo vplačuje zavarovanec
 - Vplačana premija se lahko uveljavlja kot davčna olajšava
 - Kolektivno prostovoljno zavarovanje:
 - Premije vplačuje podjetje ali kombinirano
- Davčna olajšava:
 - Odložitev plačila dohodnine (dohodnina, ko se izplačuje pokojnina)
 - Najvišja možna premija, ki je še predmet davčne olajšave, predstavlja 5,844 % bruto plače posameznika oziroma 24 % obveznih prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter hkrati na letni ravni največ 2.819,09 evrov. (2015)

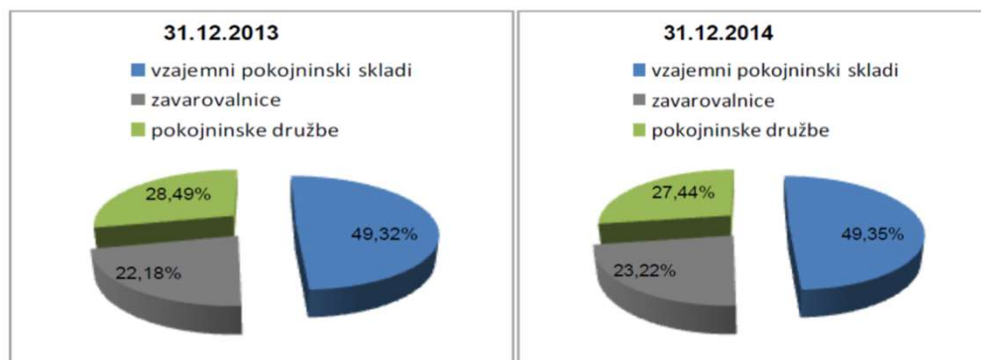


Slika 18: Obseg poslovanja pokojninskih družb, VPS in zavarovalnic, merjen z obsegom sredstev na dan 31. 12. 2007



Vir: Agencija

Slika 13: Tržni deleži pokojninskih družb, vzajemnih pokojninskih skladov in zavarovalnic na dan 31. 12. 2013 in na dan 31. 12. 2014, merjeni z obsegom sredstev v upravljanju



Vir: ATPV.

➤ Izvajalci dodatnega pokojninskega zavarovanja:

- Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
 - Seznam izvajalcev dodatnega pokojninskega zavarovanja ([Povezava](#))
 - Pokojninske družbe (št. zavarovancev = 145.790)
 - Vzajemni pokojninski skladi (št. zavarovancev = 232.596)
 - Zavarovalnice (št. zavarovancev = 118.913)

➤ Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje:

- <https://www.gov.si/teme/prostovoljno-dodatno-pokojninsko-zavarovanje/>
- Pokojninski skladi in upravljavci pokojninskih skladov dodatnega zavarovanja
- Podatki dodatnega pokojninskega zavarovanja:
 - V dodatno pokojninsko zavarovanje je bilo v mesecu decembru 2019 vključenih 560.722 zavarovancev
 - v dodatno pokojninsko zavarovanje je bilo vključenih 58,21 % zavarovancev obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja (963.313 zavarovancev obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja).
 - Svojim zaposlenim je decembra 2019 dodatno pokojninsko zavarovanje omogočalo 8.759 delodajalcev.
- Višina sredstev (v 1000 eur):
 - Zavarovalnice 572.200 EUR
 - Pokojninske družbe 787.700 EUR
 - Vzajemni in krovni pokojninski skladi 1.265.298 EUR
 - SKUPAJ 2.625.198 EUR

➤ Prostovoljno individualno varčevanje:

- Vključi se kdorkoli, ni posebnih pogojev
- Ni posebnih davčnih olajšav
- Različni ponudniki:
 - banke, zavarovalnice, BPH, družbe za upravljanje
- Oblike varčevanja:
 - Naložbe v vrednostne papirje, rentna varčevanja, investicijski skladi, druge naložbe

Slovenski pokojninski sistem: Značilnosti posameznih stebrov (1)

	I. steber: obvezno zavarovanje	II. steber: obvezno in prostovoljno zavarovanje	III. steber: prostovoljno zavarovanje – individualno
Sklenitev zavarovanja	Obvezna udeležba vseh delavcev v delovnem razmerju, zasebnikov, kmetov in članov njihovih gospodarstev in še nekaterih drugih oseb, omenjenih v zakonu	Pogojno in obvezno zavarovanje	Ni posebnih pogojev
Način vlaganja in izplačevanja	Dokladni sistem po medgeneracijski pogodbi – trenutno zaposleni plačujejo za upokojece	Naložbeni sistem, dolgoročno varčevanje v odobrenih pokojninskih načrtih po individualni ali kolektivni shemi	Naložbeni sistem, prosta izbira dolgoročnih varčevanj
Vplačuje	Breme prispevkov si delita delodajalec in zaposleni	Delodajalec in / ali zaposleni	Individualno
Višina premije	Prispevki kot % od bruto plače (15,5% delodajalec, 8,85% pa delojemalec)	Ni omejitve	Večinoma neomejen znesek premije

Slovenski pokojninski sistem: Značilnosti posameznih stebrov (2)

	I. steber: obvezno zavarovanje	II. steber: obvezno in prostovoljno zavarovanje	III. steber: prostovoljno zavarovanje – individualno
Pravice	Pravice iz I. stebra so samo delno povezane z višino dejansko vloženih sredstev, ker se s sredstvi gospodari po načelu vzajemnosti in solidarnosti	Zavarovanec je upravičen do vloženih sredstev in doseženih donosov na osebni račun ob upokojitvi	Posameznik je upravičen do vloženih sredstev in doseženih donosov po pogojih izvajalca
Izplačevanje pokojninske rente	Po dopolnjeni starosti zavarovanja in pokojninski dobi, ki pa mora pri najvišji možni starosti obsegati izključno zavarovalno dobo	Izpolnjevanje treh zakonsko določenih pogojev (min 58 let, upokojitev v skladu z zakonom, min 10 let vključenosti)	Po preteku zavarovalne dobe oziroma po dogovorjenem času
Davčne olajšave	Je dajatev sama po sebi in se odšteje od davčne osnove	Visoke davčne olajšave za premije, ki so v zakonsko določenih mejah (min in 5,844% bruto plače)	3% znižanje davčne osnove pri odmeri dohodnine za zavarovanca
Izvajalec	S sredstvi upravlja država (ZPIZ)	Zavarovalnice, pokojninske družbe in pokojninski vzajemni skladi	Družba za upravljanje, zavarovalnice, banke, borzno posredniške družbe...

Slovenski pokojninski sistem: prednosti / slabosti

Stebri	Prednosti	Slabosti
I. steber	-pokriva širok splet zavarovanj -zavarovancu daje občutek finančne varnosti	-nizek znesek nadomestila v primerjavi z osebnim dohodkom -ne zadošča za vzdrževanje že ustvarjenega standarda
II. steber	-zagotavlja boljši standard za stara leta -visoke davčne olajšave na premije -tekoče spremljanje vrednosti in rast zavarovančevega lastnega sklada -privarčevana sredstva se lahko ob finančni stiski predčasno v celoti unovči	-določen je najvišji znesek vplačila kot davčna olajšava -obdavčene pokojnine
III. steber	-plačevanje neomejenega zneska premije -lahko se vključi vsak -dodatna pokojnina ni obdavčena	-davčna olajšava le v okviru 3% znižanja davčne osnove pri odmeri dohodnine in šele ob koncu leta

Vir: Žnidaršič Kranjc, 2000, str. 43.

Slovenski pokojninski sistem

Tabela 7.3: Izvajalci prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja – število zavarovancev, zbrana premija in sredstva

	2003	2004	2005	2006	2007
Število zavarovancev	212.060	404.885	427.645	459.764	486.816
Struktura (v %)					
vzajemni pokojninski skladi	16,8	50,7	49,3	48,0	47,4
zavarovalnice	21,6	9,5	9,3	9,2	23,3
pokojniske družbe	61,6	39,8	41,4	42,8	29,3
Zbrana premija (v mio EUR)	94	179	182	204	220
Struktura (v %)					
vzajemni pokojninski skladi	24,1	51,6	46,3	44,1	43,2
zavarovalnice	15,8	8,3	8,3	9,0	21,2
pokojniske družbe	60,1	40,1	45,3	46,9	35,6
Sredstva (v mio EUR)	204	398	592	783	956
Struktura (v %)					
vzajemni pokojninski skladi	25,0	38,0	40,6	43,0	45,9
zavarovalnice	18,2	13,1	11,5	10,9	12,3
pokojniske družbe	56,8	48,9	47,8	46,1	41,8

Vir: AZN, ATVP

Začetno obdobje in prihodnost

Institut zjamčene donosnosti, urejena s pravilnikom ministra za finance.

Smiselnost trenutne ureditve in prihodnost ureditve...

- Ureditev zatira prevzemanje tveganja in s tem donosnejše naložbene strategije → sistem povzroča oportunitetne izgube.

Kolektivno in individualno pokojninsko zavarovanje.

↖
Direktiva EU (2003/41/EC), ki ureja kolektivne pokojninske načrte in ureja možnosti za delovanje izvajalcev pokojninskega zavarovanja na notranjem trgu EU.

71

Slovenska pokojninska zakonodaja – ZPIZ-2

- Državni zbor je 4.12.2012 sprejel nov Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (**ZPIZ-2**):
 - Zakon se je začel izvajati 1. januarja 2013.
 - Cilji:
 - Finančna vzdržnost pokojninskega sistema
 - Dostojnost pokojnin
 - Preglednost pokojninskega sistema z uvedbo informativnih osebnih računov
 - Vzpostavitev načela odvisnosti med vplačili in izplačili
 - Ohranitev medgeneracijske solidarnosti
 - Povečanje deleža aktivnih zavarovancev
 - Novosti, ki jih prinaša ZPIZ-2 segajo na področja:
 - uvajanja naložbene politike življenjskega cikla,
 - onemogočanja nenamenske porabe privarčevanih sredstev in
 - vključitve v kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje.

– Ključne spremembe, ki se uvajajo z ZPIZ-2 :

(http://www.vlada.si/teme_in_projekti/arhiv_projektov/nova_pokojninska_zakonodaja/)

- Polna starostna pokojnina za 40 let pokojninske dobe brez dokupa in 60 let starosti
- Zaustavitev nadaljnjega padanja pokojnin
- Informativna osebna evidenca – večja preglednost za večjo solidarnost
- Spodbujanje daljšega ostajanja v zaposlitvi in preprečevanje prezgodnjega upokojevanja
- Obračunsko obdobje za odmero pokojnine se zviša na 24 let
- Večja fleksibilnost in odprtost instituta delne upokojitve
- Usklajevanje pokojnin - 60 % od rasti povprečne bruto plače in 40 % povprečne rasti cen življenjskih stroškov
- Prilagoditev poklicnega zavarovanja
- Dodatno zavarovanje za zagotovitev dodatnega dohodka

**Ključne spremembe, ki jih je na področju dodatnega
pokojninskega zavarovanja uvedel ZPIZ-2****➤ Uvedba naložbene politike življenjskega cikla:**

- Ustanavljanje krovne pokojninskega sklada, sestavljenega iz najmanj treh podskladov, kot ločeno premoženje.
- Podskladi se razlikujejo po naložbeni politiki, ki je ustrezno prilagojena ciljni starostni skupini člana.
- Eden od podskladov mora nuditi zajamčen donos.
- Pri prenosu sredstev med podskladi istega upravljavca, upravljavec ni upravičen do vstopnih in izstopnih stroškov.
- Mlajšim zavarovancem bo zagotovljen manj konservativen način varčevanja.

Ključne spremembe, ki jih je na področju dodatnega pokojninskega zavarovanja uvedel ZPIZ-2

- Onemogočanje nenamenske porabe sredstev
- Namen dodatnega pokojninskega zavarovanja je spodbuditi posameznike, da v aktivni dobi poskrbijo za dodaten vir dohodka, ki bo nadomestil izpad dohodka iz obveznega zavarovanja, ki je in bo, tudi v prihodnosti posledica negativnega demografskega gibanja prebivalstva. V skladu s tem ZPIZ-2 določa:
 - Vsa vplačana sredstva v kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje po 1. 1. 2013 so namenjena dodatni pokojninski renti, razen če le-ta znašajo manj kot 5.000 EUR; v tem primeru se lahko izplačilo izvede v enkratnem znesku.
 - Vse vplačane premije v kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje in zbrana sredstva do 31. 12. 2012 se po izteku 120 mesecev lahko kadarkoli izplačajo v enkratnem znesku (ohranitev pridobljenih pravic).
 - Vsi, ki so se upokojili do 31. 12. 2012, lahko po 1. 7. 2013 koristijo zbrana sredstva ne glede na 120 mesecev vključenosti.

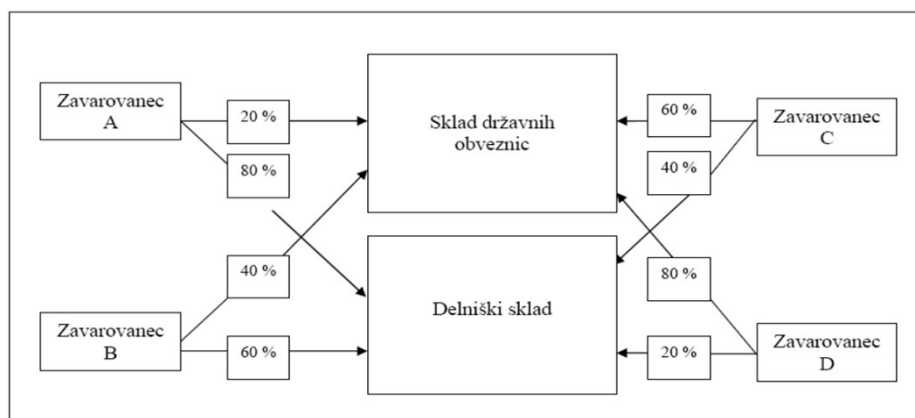
Ključne spremembe, ki jih je na področju dodatnega pokojninskega zavarovanja uvedel ZPIZ-2

- **Vključitev v kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje po ZPIZ-2:**
 - V kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje se pod enakimi pogoji in po svoji izbiri vključijo vsi zaposleni.
 - Delavec, ki ne želi biti vključen, mora delodajalcu podati pisno izjavo, da se ne želi vključiti.
 - Vključitev velja z dnem vplačila v pokojninski sklad, brez pristopne izjave.
 - Upravljavec izda zavarovancu obvestilo o vključitvi.
 - Začetek zavarovanja je prvi dan v mesecu za katerega je bilo vplačilo izvedeno.
- **Ostale spremembe:**
 - Za pridobitev pravice do dodatne pokojnine velja blažji pogoj, in sicer zgolj uveljavitev pravice do starostne, vdovske, invalidske pokojnine pri ZPIZ.
 - Odpravljen je pogoj 51 % vključenih zaposlenih za uveljavljanje davčnih olajšav.
 - V kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje se v skladu z novo zakonodajo lahko vključijo tudi samostojni podjetniki in pretežni lastniki podjetij (več kot 25 % lastniki).
 - Omogočen je elektronski sistem obveščanja v obliki elektronskega predala oziroma dostopa do osebnega portala, kar Modra zavarovalnica že omogoča

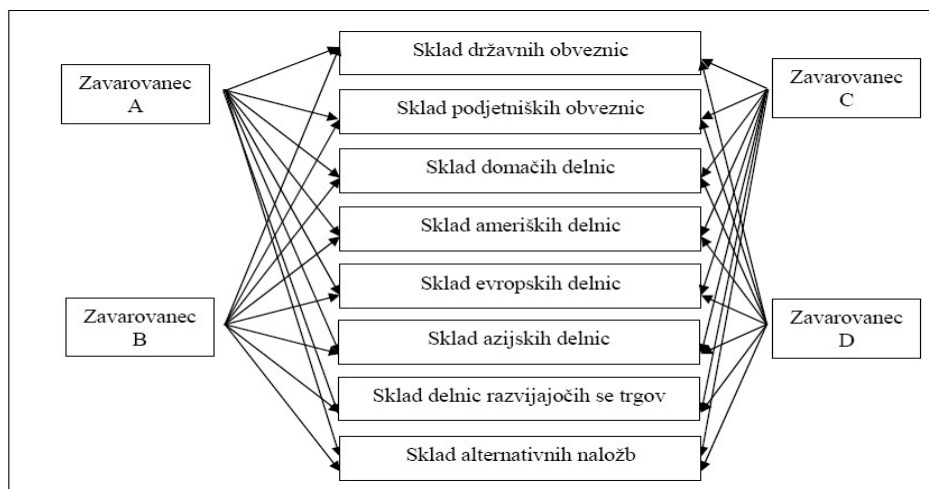
Spremembe na področju pokojninskega zavarovanja, ki veljajo od 1. januarja 2020

- Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Ur. l. RS, št. 75/19 - v nadaljevanju ZPIZ-2G), ki začel veljati 1. januarja 2020
 - novela ne posega v pogoje upokojevanja,
 - bistvene spremembe pa se nanašajo na:
 - zvišanje odstotkov odmere pokojnine in njihovo postopno izenačitev po spolu (63,5%),
 - dvojni status upokojencev (nadaljnjo ali ponovno vključenost v obvezno zavarovanje ob hkratnem uživanju dela pokojnine)
 - izvajanje poklicnega zavarovanja.

Previdnost pri odpravi zajamčene donosnosti in prihodnja ureditev



Berk, Skok (2005).



Berk, Skok (2005).

79

➤ Delež prebivalcev v starosti nad 65 let v skupnem številu prebivalstva

	1990	2000	2010	2013
Euro 19	---	16.33	18.34	19.13
EU	13.68	15.57	17.52	18.37
Slovenija	10.70	13.98	16.55	17.00
Avstrija	14.93	15.43	17.67	18.21
Italija	14.89	18.19	20.14	20.92
Nemčija	15.31	17.24	20.98	21.27
Francija	14.03	16.08	16.85	17.95
Nizozemska	12.84	13.58	15.45	17.09
Danska	15.58	14.82	16.55	18.05
Turčija	4.37	6.74	7.12	7.60
Japonska	12.08	17.37	23.02	25.06

Splošni pogoji za pridobitev pravice do starostne pokojnine v letu 2017

- Za izpolnitev pogojev za pridobitev pravice do starostne pokojnine v letu 2017 morata biti hkrati izpolnjena pogoja starosti in pokojninske dobe, in sicer za:

ŽENSKE

Starost	Pokojninska doba
59 let in 4 mesece (+4 mesece glede na leto 2016)	39 let in 8 mesecev brez dokupa (+4 mesece glede na leto 2016)
63 let in 6 mesecev (+6 mesecev glede na leto 2016)	najmanj 20 let
65 let (enako kot v letu 2016)	najmanj 15 let zavarovalne dobe

MOŠKE

Starost	Pokojninska doba
59 let in 8 mesecev (+4 mesece glede na leto 2016)	40 let brez dokupa
65 let (enako kot v letu 2016)	najmanj 15 let zavarovalne dobe